

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เป็นสถาบันการผลิต พัฒนาคูและบุคลากรทางการศึกษาที่ได้มาตรฐาน (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2561) ขององค์การวิชาชีพ เป็นแหล่งของการศึกษา ค้นคว้าวิจัย เผยแพร่ข้อมูลด้านการศึกษา เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นโดยมีอัตลักษณ์ (Identity) ว่า “เป็นครุดี มีทักษะชีวิต จิตสาธารณะ” คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงได้ออกแบบและจัดทำหลักสูตรขึ้นหลากหลายสาขาวิชา เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตให้มีความพร้อมเป็นไปตามอัตลักษณ์ ดังกล่าว

การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพถือว่าเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการจัดการศึกษา การที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายของการศึกษานั้น ขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ของบุคคลนั้นมีความหลากหลายและแตกต่างกันไปตามประสบการณ์และความสามารถพื้นฐานของบุคคลนั้นๆ สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2543, น. 59) เช่นเดียวกับ สิตานนท์ ศรีวรรณนะ (2556, น. 2) ที่ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นเทคนิควิธีการสอน สื่อการสอน ความรู้ของครูผู้สอน บุคลิกภาพของครูผู้สอน สถานที่บรรยากาศในห้องเรียน และอื่นๆ นอกจากนี้ประสิทธิผลของการเรียนการสอนยังขึ้นอยู่กับผู้เรียนอีกด้วย ผู้เรียนควรมีบทบาทในการเรียนได้คิดอย่างอิสระ มีเหตุผล มีความรับผิดชอบ มีเป้าหมายและมีความกระตือรือร้น และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งจะนำไปสู่สัมฤทธิ์ผลในการเรียนได้ ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อพัฒนาตนเองให้บรรลุเป้าหมายในการเรียน ดังที่ พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว (2546, น. 1-2) ได้กล่าวว่า การทำความเข้าใจและศึกษาเรื่องรูปแบบการเรียนรู้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะทำให้ทราบถึงวิธีการเรียนและรูปแบบการเรียนรู้ที่พวกเขาชอบ แล้วยังช่วยทำให้ผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ เพื่อเป็นการสนองความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น อันจะก่อให้เกิดประโยชน์และเพิ่มประสิทธิภาพต่อการเรียนการสอน นอกจากนี้ เรณูมาศ มาอุ่น (2559) ยังกล่าวว่า วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ที่พบโดยทั่วไป มี 3 วิธีการ คือ 1) Surface Approach เป็นวิธีการเรียนรู้ที่เกิดจากการกระตุ้นให้เกิดความต้องการที่จะสอบให้ผ่านวิชานั้น 2) Deep Approach เกิดจากความสนใจในเนื้อหาสาระของรายวิชาที่เรียน และความต้องการที่จะกระทำสิ่งที่มี และ 3) Strategic Approach เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการเรียนรู้มี

ลักษณะใกล้เคียงกับ 2 Approaches โดยความแตกต่างอยู่ที่แรงจูงใจและความตั้งใจของผู้เรียน ซึ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้โดยขึ้นกับตัวผู้เรียนและรายวิชานั้นๆ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้จำแนกประเภทของรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างออกไปตามมิติที่หลากหลาย เช่น ประเภทสัมผัสกระบวนการคิด พฤติกรรม และสภาพแวดล้อม ซึ่งแนวคิดที่นิยมใช้ศึกษารูปแบบการเรียนรู้ในประเทศไทยมี 2 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดของแอนโทนี เอฟ กราชา และไรซ์แมน กับแนวคิดของเดวิด คอส์บ กรมวิชาการ (2544, น. 5-9) ในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษามิติของพฤติกรรมตามแนวคิดของ กราชาและไรซ์แมน (Grasha and Reichman, 1975) ที่แบ่งประเภทรูปแบบการเรียนรู้เป็น 6 ประเภท ได้แก่ แบบอิสระ (Independent) แบบพึ่งพา (Dependent) แบบร่วมมือ (Collaborative) แบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) แบบแข่งขัน (Competitive) และ แบบมีส่วนร่วม (Participant) ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกใช้รูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวเนื่องด้วยเป็นรูปแบบของพฤติกรรมที่เป็นรูปธรรมสามารถมีตัวบ่งชี้และเกณฑ์ชี้พฤติกรรมของนักศึกษาได้

ดังนั้น การศึกษารูปแบบการเรียนรู้จะช่วยให้ผู้สอนได้ทราบถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนแต่ละคน และได้ทราบถึงวิธีการหรือรูปแบบการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแต่ละคนชอบและปฏิบัติในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ อีกทั้งได้ทราบถึงสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อความชอบในรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนอันจะช่วยให้ผู้สอนได้ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ เจตคติที่ดีต่อการเรียนมากยิ่งขึ้น อันเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษา (พงษ์ศักดิ์ แป้นแก้ว, 2546, น. 8) เช่นเดียวกับ ทิศนา ขัมมณี (2551) ที่กล่าวว่า ความเข้าใจในรูปแบบการเรียนรู้ที่ต่างกันของผู้เรียน สามารถช่วยให้ผู้สอนเข้าใจพฤติกรรมและปัญหาที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียน และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีลักษณะหลากหลาย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่ต่างกันของผู้เรียน รวมทั้งช่วยแก้ปัญหาในส่วนที่เป็นจุดอ่อนของผู้เรียน

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา ซึ่งจะเป็นข้อมูลให้คณาจารย์ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะส่งผลให้นักศึกษาเกิดอัตลักษณ์ที่ “เป็นครูดี มีทักษะชีวิต จิตสาธารณะได้”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ สาขาวิชา เพศ อาชีพบิดา มารดา สถานภาพทางเศรษฐกิจ และลักษณะการอบรมเลี้ยงดู

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. เป็นประโยชน์ต่อคณาจารย์ ผู้สอน ได้ทราบข้อมูลรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษา คณะครุศาสตร์ แต่ละสาขาวิชา เพื่อประกอบการพิจารณาปรับปรุงวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของนักศึกษาและอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา
3. นักศึกษาทราบรูปแบบการเรียนรู้ของตนเองเพื่อใช้ในการปรับตัวเพื่อศึกษาในระดับอุดมศึกษา

สมมุติฐานการวิจัย

1. นักศึกษาต่างสาขาวิชา มีรูปแบบการเรียนรู้แตกต่างกัน
2. นักศึกษาชายและหญิง มีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร คือ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 18 สาขาวิชา จำนวน 978 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)
2. ขอบเขตเนื้อหา
รูปแบบการเรียนรู้ทั้ง 6 รูปแบบ ตามแนวคิดและทฤษฎีของ Grasha and Reichman ได้แก่ แบบอิสระ (Independent) แบบพึ่งพา (Dependent) แบบร่วมมือ (Collaborative) แบบหลีกเลี่ยง (Avoidance) แบบแข่งขัน (Competitive) และ แบบมีส่วนร่วม (Participant)
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ
ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ สาขาวิชา อาชีพบิดา มารดา สถานภาพทางเศรษฐกิจ ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู
ตัวแปรตาม ได้แก่ รูปแบบการเรียนรู้ทั้ง 6 รูปแบบ
4. ขอบเขตด้านเวลา
การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ อยู่ในช่วงเดือน ธันวาคม 2562 - ตุลาคม 2563

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการเรียนรู้ หมายถึง ลักษณะการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ หรือรูปแบบการเรียนรู้ เป็นลักษณะหรือวิธีการเรียน หรือวิธีคิด หรือวิธีแก้ปัญหาในการเรียน จำแนกออกเป็น 6 รูปแบบ ตามแนวคิดของ Anthony F. Grasha and Sheryl Reichman ได้แก่

แบบอิสระ (Independent) หมายถึง ผู้เรียนชอบคิดพิจารณาด้วยตนเอง มีความมั่นใจในความสามารถของตนเอง และชอบทำงานตามลำพัง

แบบหลีกเลี่ยง (Avoidant) หมายถึง ผู้เรียนไม่เข้าร่วมเรียนกับผู้สอนและผู้เรียนคนอื่นๆ ในชั้นเรียน ขาดความสนใจในการเรียน ไม่ใส่ใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน

แบบร่วมมือ (Collaborative) หมายถึง ผู้เรียนต้องการเรียนรู้ด้วยการแลกเปลี่ยนความคิดและความสามารถ มีปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับผู้สอนและผู้เรียนคนอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

แบบพึ่งพา (Dependent) หมายถึง ผู้เรียนแสดงความไม่รู้อันเป็นอุปสรรคเพียงเล็กน้อย และเรียนรู้แต่สิ่งที่กำหนดไว้ การเรียนรู้ของผู้เรียนขึ้นอยู่กับคำแนะนำของผู้สอนและทำตามคำแนะนำ

แบบแข่งขัน (Competitive) หมายถึง ผู้เรียนเรียนรู้ในห้องเรียนเพื่อแสดงศักยภาพที่เหนือกว่าผู้เรียนคนอื่นๆ ในห้องเรียน ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณต้องแข่งขันเพื่อรางวัล เช่น คะแนนที่สูง ความสนใจจากผู้สอน เป็นต้น

แบบมีส่วนร่วม (Participant) หมายถึง ผู้เรียนพยายามที่จะทำสิ่งที่ผู้สอนต้องการให้ครบตรงตามเป้าหมาย ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียนและทำสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกัน หัวข้อที่เรียนเพียงเล็กน้อย